

Antón Costas

Parlem entre nosaltres

Anem de dret a una perillosa fractura social a Catalunya o, al contrari, encara som a temps d'evitar-la? Encara és possible mantenir una conversa compatible amb les diferents preferències ideològiques i opcions polítiques que tinguem cadascun de nosaltres? Si és possible, quins són els espais on s'hauria de dur a terme i quins haurien de ser els continguts?

Abans de donar una resposta a aquestes qüestions, cal que ens posem d'acord sobre què entenem per fractura social. En el meu cas, diferencio aquest terme del de divisió de preferències socials i del de polarització política. De fet, ens podem imaginar una societat amb una forta polarització política en la distribució del vot i amb unes preferències socials molt diferenciades respecte a qüestions com religió, divorci, avortament, educació o llengua on, tot i això, no hi hagi fractura.

Però aquest tipus de societats pluralistes són com el trencadís de Gaudí, necessiten una pega que mantingui unides les diferents parts. Si aquesta pega s'assecava, el trencadís de la societat plural es fractura i es trenca.

Quina és la pega que evita la fractura? A parer meu, la capacitat d'una societat per mantenir una conversa comuna sobre els fonaments bàsics de l'ordre social i les regles de la convivència cívica. En la meua anàlisi, la idea de fractura està més relacionada amb els continguts d'aquesta conversa que amb el vot electoral.

Conversar no és només parlar o debatre. Conversar significa escoltar l'altre no per rebatre'l, sinó amb l'ànim de comprendre les seves preferències i arguments. Conversar suposa complicitat i predisposició a arribar a acords de convivència.

Tornem ara a la pregunta inicial. Per què ens preguntem si hi ha fractura social a Catalunya? Perquè tenim por que aquesta conversa comuna estigui desapareixent. Sabem que seria devastador

A. COSTAS, *catedràtic d'Economia de la Universitat de Barcelona*

per a la convivència i el progrés econòmic. Però la solució no és convertir aquesta idea en un tabú. Al contrari, hem de mantenir aquesta qüestió dins de la conversa cívica.

Els resultats de les eleccions autònomes del 27 de setembre parlen d'una gran pluralitat política. No hi ha polarització, al marge que es vulguin llegir els resultats en termes plebiscitaris. Fins i tot m'atreveixo a dir que hi ha pluralitat en els dos pols, cosa que queda reflectida en la dificultat que hi ha ara per formar govern.

Però aquestes eleccions no ens diuen què està passant amb la conversa civil. No hi ha estadístiques sobre aquesta qüestió. Una manera d'aproximar-nos-

hi és preguntant-nos què passa en la conversa que mantenim en els entorns familiars, d'amistat, laborals o associatius en què ens movem. Com més temes estiguem exclòent, més línies de fractura social tindrem.

A parer meu, avui Catalunya és una societat tensa i expectant, però no està fracturada de manera irreversible. Som a temps d'evitar-ho. Hi ha marge. Encara que es parli de dos blocs –el del sí i el del no– es reconeix que hi ha una gran pluralitat dins de cadascun d'ells. Com va passar amb el catalanisme polític, el procés català té prou graus d'ambigüitat per

permetre acords de convivència que evitin la fractura.

Quins haurien de ser els continguts d'aquesta conversa comuna? A paper meu, no tant les polítiques, que és l'àmbit propi dels partits i les eleccions, com el debat racional sobre les regles de la convivència cívica. Com més diferents són les nostres preferències, més esforç hem de fer per posar-nos d'acord en les regles que utilitzem per prendre decisions socials. Aquest debat racional requereix coratge cívic per no deixar-se vèncer per l'acusació del discurs de la por.

I quins són els àmbits en què hauríem de desenvolupar aquesta conversa? En principi en tots, inclòs el familiar i el dels amics. Però especialment en els àmbits associatius i en els mitjans de comunicació. És important mantenir associacions amb fort grau de transversalitat i lleialtat interna entre els seus membres per ser capaços de conversar sense fractura. I és molt important també tenir mitjans de comunicació que sàpiguen conciliar les seves preferències ideològiques amb la pràctica de la conversa plural.

En un temps de preferències ideològiques molt diferenciades i de polarització política pot semblar ingenu proposar que el camí per evitar la fractura sigui que parlem entre nosaltres. Però aquesta conversa és el camí per trobar acords que permetin la convivència durant un temps, en espera que les generacions joves i futures tornin a trobar els seus propis acords.

La convivència civil no és una equació matemàtica que tingui una única solució permanent; és un procés dinàmic que cal gestionar mitjançant acords temporals en què la conversa cívica té un paper irremplaçable.

L'influent economista i polític Albert O. Hirschman va publicar fa anys un suggeridor assaig amb el títol de *Salida, voz y lealtad*, en què defensava les virtuts de la veu, de la conversa, per restaurar les línies de fractura de les organitzacions i dels països. Llegir-lo és molt útil avui per analitzar el problema català.●

Pilar Rahola

La santa inquisició

Hi ha dues premisses que són oli en un llum per imposar determinats corrents d'opinió, sobretot si venen del còrner esquerre: una és fer cara permanent de pocs amics, per allò que la intel·lectualitat d'esquerra no es permet cap brometa. L'altra, plantar-se a l'àgora pública amb desacomplexada superioritat moral, bo i fuetejant els erràtics terrenals que no subscriuen la veritat del consagrat guru. Cara de llaga d'estómac, mal rotllo dialèctic, amanida d'insults, pretesa independència i, per descomptat, un menyspreu atàvic per les misèries catalanistes, i ja tenim instal·lat a l'Olimp dels déus l'atiador progre oficial. És el que té haver sentit passions adolescents per la Romania de Ceausescu, que després ja no pateixen cap mena de complexos.

Deu ser per això, per la falta de complexos, que el meu veí dels dissabtes es permet insultar la meitat de Catalunya, proveït d'una pretesa altitud moral? A mig Catalunya, als seus partits polítics, als líders, a les apetències, a les seves dretes i les seves esquerres, i al *tutti quanti* que hagi tingut la gosa-

Són les passions adolescents per la Romania de Ceausescu, que curen per sempre els complexos

dia de sentir alguna temptació sobirana, centre neuràlgic de tots els peccats de la humanitat.

"Pallassos ansiosos de fronteres", etziba el martell d'heretges, enviant al foc purificador tots els que no compleixen amb el seu catecisme d'ortodòxia progre. Ni la CUP se'n salva, convertida en "el caganer", ja que els únics bons del pessebre català són els que reben la seva butlla papal: Duran i els seus nois, el Rivera, una miqueta d'Albiol, la Colau, i la resta és un desert d'idees, un erm d'honestedat, el grau zero de la intel·ligència. Dos milions de votants seduïts per l'estupidesa més evident, i el nostre amic lluminós –i il·luminat– prenent nota de l'estultícia. Què fariem sense aquestes ments preclares que ens assenyalen l'absurditat dels nostres pensaments! Què fariem sense el seu dit acusador, sense el seu foc purificador, sense el seu verb impiu!

Sort n'hi ha que, entre tant de ximple aplicat i tant dolent camuflat, existeixin els Morans a l'aguait que veuen la llum més enllà de les tenebres. Catalunya és una terra perduda, amb unes eleccions horribles i uns polítics infernals, i l'única esperança de salvació la té l'inquisidor major de la progressia, que detecta heretges i mostra el camí Colau a seguir.

Sorpresa per l'insultant al·legat? A hores d'ara no ens sorprendrem de res. La tradició d'un vell comunisme, ara transmutat en progressisme alternatiu, de fer llistes negres, dividir el poble entre els equivocats i els il·luminats i parlar des de la superioritat moral auto atorgada és una cosa molt suada. Ha de ser l'autoestima, que va molt sobrada. Doncs res, a continuar la roda: uns, fent el pallasso amb el sobiranisme, Catalunya i l'allioli; i d'altres, denunciant sense pietat el pèrfid complot de la Moreneta. És el que té aquest magnífic país, que justament té de tot.●

Enric R. Bartlett Castellà

Bons i mals exemples

Que el teu exemple produeixi en els altres una influència civilitzadora és una descripció de l'exemplaritat, en la sempre suggeridora lectura del filòsof Javier Gomá, que, a més, ens recorda que va més enllà de l'estricta compliment de la llei.

I com que el respecte a la llei, a la seva lletra i als principis que hi donen sentit, deixaria en blanc gairebé tots els titulars escandalosos de persones amb relleu públic, permeteu-me una divagació sobre la qual podria ser contribució a l'exemplaritat dels qui, enarborant la bandera anticorrupció, han franquejat les portes de parlaments i consistoris.

E.R. BARTLETT CASTELLÀ, *professor d'Esade Business & Law School (Universitat Ramon Llull)*

També d'aquells electes per les forces polítiques tradicionals que mai no han transgredit la llei.

En un Estat de dret no es pot escollir quina part de l'ordenació complir, encara que es pugui combatre a través dels seus procediments si es considera injust. Per això, em sembla un camí equivocat infringir les normes sobre símbols estatals amb què alguns dels nous regidors s'han estrenat, recomençant velles guerres de banderes i retrats.

Els insults de paraula, o d'obra, a altres representants, que tampoc no són nous, evidencien una falta de respecte a ells i als qui els han votat que, a més, mina les bases d'una convivència civilitzada. Són precisament aquestes accions les que són no exemplars, estiguin prohibides o no, pel reglament aplicable.

Finalment, una consideració sobre el codi de vestir per part d'algú que no és, i la meua esposa pot confirmar-ho, àrbitre de l'elegància. La vestimenta és una construcció social que, en els àmbits on es desenvolupen activitats en comú, se subjecta en cada moment històric a unes convencions. Així, en el club reformista de Londres fundat el 1836 per impulsar l'ampliació del vot, l'exigència habitual de jaqueta i corbata es relaxa en determinades hores i llocs; però les xanquetes i les *T-shirts* estan prohibides sempre.

Maneres en la conversa i maneres en els usos del vestir són pautes de comportament que permeten una millor relació amb els nostres conciutadans. Potser podem concloure que, si a complir les lleis hi afegim practicar la urbanitat, guanyaríem en exemplaritat i benestar.●